

Foglalkoztatási helyzetkép a telepi körülmények között élő nyíregyházi romák körében

R. Fedor Anita¹, Balla Petra²

¹ főiskolai tanár, Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar, Szociális és Társadalomtudományi Intézet, Társadalomtudományi Tanszék. Nyíregyháza, Sóstói út 2-4.

² PhD. hallgató, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, 4032 Debrecen, Böszörményi út 138.

INFO

R. Fedor Anita
fedor.anita@foh.unideb.hu

Keywords

labour market, employment, Roma people, settlement conditions, multiple disadvantages

Kulcsszavak:

munkaerőpiac, foglalkoztatás, romák, telepi körülmények, halmozott hátrány

ABSTRACT

Abstract. Situational picture of the employment of Roma people residing in settlements in Nyíregyháza.

In our study we present the employment situation of people residing in the Husar and Eastern settlements which can be found in Nyíregyháza. This study is focussing on one aspect from the many dimensions examined by the research into the life quality of Roma people residing in settlements. As expected, our results revealed that the residents of these settlements are at a huge disadvantage in employment. The extent of employment is mainly influenced by low education, the high number of children and their attitude towards working. According to our results, 70% of the respondents have been unemployed before and 49.8% of them are unemployed at the moment.

Absztrakt. Elemző munkánkban a Nyíregyházán található Huszártelep és Keleti lakótelep lakóinak foglalkoztatási helyzetét mutatjuk be. A tanulmány a szegregátumok lakóit (romák) fókuszba állító, az életminőség több dimenzióját feltérképező vizsgálat egyetlen szegmensére a munkaerőpiaci helyzetre koncentrál. Eredményeink a vártak megfelelően a telepi lakosok óriási foglalkoztatási hátrányáról árulkodnak, melynek mértékét nagyban befolyásolja az iskolázottság alacsony szintje, a magas gyerekszám és a munkavégzéshez kötődő attitűd. Eredményeink szerint a válaszadók 70%-a volt már munkanélküli eddigi élete során, s 49,8 %-uk jelenleg is.

Ez a tanulmány a TOP-6.9.1-16-NY1-2017-00001 azonosító számú

“Közösen a kiútért” című projekt támogatásával készült.

Bevezetés

Tanulmányunkban Nyíregyháza városában található két szegregátum lakóinak munkaerőpiaci jellemzőit tárjuk fel. Elemző munkánkban egy általános munkaerőpiaci felvezető után a foglalkoztatás egyes mutatóinak bemutatásánál a Huszár és Keleti telepi két almintát egyben, majd külön-külön kezelve, valamint a 2018-as nyíregyházi lakosok körében lebonyolított adatfelvétel eredményeivel összevetve is prezentáljuk.

A foglalkoztatási helyzetet felmérő kérdésblokk összesen 19 kérdést tartalmazott, melyek között voltak nyitott és zártkérdések, valamint egy ötfokú Likert-skála. Az adatok kiértékeléséhez az SPSS 24.00 for Windows szoftvert használtunk, ezen belül egy- és többváltozós elemzési technikákat alkalmaztunk. Az elemzés során a leggyakrabban használt többváltozós elemzési formák közé tartozott a keresztábla-elemzés. A két változó közötti összefüggés bemutatására a Pearson-féle χ^2 statisztikát alkalmaztunk.

A roma foglalkoztatás általános jellemzői

A munkaképes népesség munkaerőpiaci potenciálját alapvetően meghatározza egy térség, vagy szűkebb értelemben az adott lakókörnyezet hátrányos volta, a perifériális helyzet számos negatívuma. A hátrányos helyzet meghatározásának számos lehetősége van, függ ez attól, hogy milyen szempontból közelítjük meg. A foglalkoztatáspolitikai aspektusából történő megvilágításból: halmozottan hátrányos helyzetű az, akinek a munkaerőpiaci esélyei, lehetőségei az átlagosnál rosszabbak. Közelebb kerülünk a valósághoz, ha az okokat és a jellemzőket mérlegeljük. A munkaerőpiacon jelentkező hátrányos megkülönböztetés okai között lehet a nem, a nemzetiségi, etnikai, a kor vagy a vallás, esetleg a fogyatékosság miatti kirekesztés. A kistelepléseken élő roma közösségekben ezekhez társulhat még a nagycsalád, a gyakori munkanélküliség, az előítélet és az átlagnál is nagyobb arányú iskolázatlanság. Ez az állapot – különösen, ha tartós – egyre mélyebb szegénységbe taszítja az itt élőket. (Lácza, R. Fedor é.n.)

Az iskolai végzettség alacsony szintje, a szakképzettség hiánya, a roma etnikumhoz tartozás, nehezíti a munkaerőpiaci helytállást, mely tartós munkanélküliséget, jövedelmi szegénységet végső esetben kirekesztődést eredményezhet. A roma családokat ezen elhelyezkedést gátló tényezők szinte mindegyike jellemzi. A helyzetet tovább rontja a keleti határmentiség. A roma népesség 52%-a a legkedvezőtlenebb foglalkoztatási mutatókkal rendelkező Észak-magyarországi, Észak-alföldi régióban él. A két régió közül is kiemelkedik az Észak-alföldi régió (1. táblázat) és ezen belül Szabolcs-Szatmár-Bereg megye hátránya (1. ábra). A 2003-as és 2004-es megyei kutatások eredményei azt mutatják, hogy a háztartásfők fele fejezte be az általános iskolát, négytizedének nincs általános iskolai végzettsége sem, 6,3 százaléka szakmunkás végzettségű, 1,8 százaléka érettségizett, és 0,2 százalék diplomás (Fónai, Péntes 2006:81). Ezek a számok jelentős mértékben magyarázzák a romák foglalkoztatásának a helyzetét.

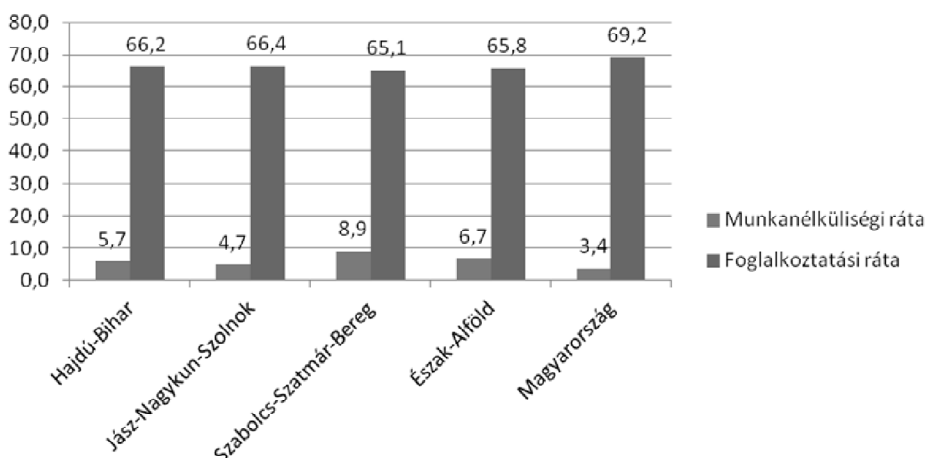
	2014		2016		2018	
	Munka- nélküli- ségi ráta %	Foglal- kozta-tási ráta %	Munka- nélküli- ségi ráta %	Foglalkozta- tási ráta %	Munka- nélküli- ségi ráta %	Foglal- kozta- tási ráta %
Közép- Magyarország	6,2	66	3,9	70,8	2,8	72,0
Közép- Dunántúl	5,6	64,3	3	68,4	2,2	70,9
Nyugat- Dunántúl	4,6	65,8	2,7	68,9	2,0	73,0
Dél-Dunántúl	7,9	58,6	6,2	62,2	5,6	64,5
Észak- Magyarország	10,5	55,7	6,3	61,8	4,8	65,6
Észak-Alföld	11,9	57,3	9,3	62	6,7	65,7
Dél-Alföld	9	59,7	5,6	65,7	3,4	68,8

Forrás: saját szerkesztés, KSH alapján:

https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qlf031.html

1. táblázat: A 15–64 éves népesség gazdasági aktivitása

A munkanélküliségi adatokat tekintve azt látjuk, hogy az országosan mért 3,4%-hoz képest a regionális mutató 3,3%-kal magasabb. A régió belső munkanélküliségi struktúráját vizsgálva azt látjuk, hogy Jász-Nagykun-Szolnok megye mutatója (4,7%) csak kevésbé haladja meg az országos szintet, viszont a magát regionális szinten legrosszabbul pozicionáló Szabolcs-Szatmár-Bereg megye több mint kétszeres munkanélküliségi rátája (8,9%) országos viszonylatban is a legmagasabb.

Forrás: saját szerkesztés https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qlf031.html

1. ábra: Az Észak-alföldi régió megyéinek mutatói, 15-64 évesek (%) 2018

A legfrissebb adatok szerint, a korábbi éveknek megfelelően a romák foglalkoztatása jóval elmarad a nem roma népességhez képest. Körükben 23,9%-kal dolgoztak kevesebben és 14,7%-kal többüket érintette a munkanélküliség, mint a többségi társadalom tagjait. Bár az is igaz, hogy 2014 és 2017 között a foglalkoztatási helyzetükben javulás tapasztalható: a foglalkoztatottak aránya 11,6%-kal nőtt, az inaktívak aránya pedig közel ennyivel csökkent. Ez a közfoglalkoztatásban való magasabb részvételükkel magyarázható. A foglalkoztatottak csoportján belül a roma közfoglalkoztatottak aránya 41,8% a nem romáké 4,2% volt. (KSH, 2018) (Lácza, R. Fedor é.n.) (2. táblázat)

	2014		2017	
	Romák	Nem romák	Romák	Nem romák
Foglalkoztatottak	33,4	62,8	45,0	68,9
Férfiak foglalkoztatási rátája	42,2	68,6	54,6	75,9
Nők foglalkoztatási rátája	25,1	57,1	35,9	62,1
Munkanélküliségi ráta	30,1	6,8	18,5	3,8
Tartós munkanélküliek aránya	53,9	57,2	38,0	41,0
Korai iskolaelhagyók (18-24 éves)	57,0	10,3	65,3	9,4
NEET (nem tanul, nem dolgozik)	38,2	12,7	38,2	9,4

Forrás: KSH. MEF.

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/munkerohely/munkerohely17.pdf>

2. táblázat: A 15-64 éves népesség megoszlása gazdasági aktivitás szerint 2014, 2017

A munkaerőpiacon megjelenő általános egyenlőtlenségek hangsúlyosabban jelennek meg az egyébként is hátrányos helyzetű roma munkavállalói csoportoknál. A nők munkaerőpiaci hátránya jelentősebb a nem roma nőkéhez képest. A nők alacsonyabb foglalkoztatási szintjét magyarázza a magas gyermekszám valamint a nemi szerepekhez kapcsolódó kulturális hatások is. Míg a nem roma nők foglalkoztatási rátája 62,1%, addig a romáké mindössze 35,9%. Az is igaz, hogy a roma nők foglalkoztatási színvonala több mint 10%-kal nőtt 2014 és 2017 között.

Szintén a kulturális mássággal, a család által közvetített értékekkel, magatartásformákkal és a lehetőségek hiányával magyarázható, hogy a 18-24 éves legfeljebb alapfokú végzettséggel rendelkező korai iskolaelhagyók aránya 65,3%. Az iskolaelhagyók között ún. NEET-fiatalok (15–24 évesek, akik nem dolgoznak, és sem iskolarendszerű, sem iskolarendszeren kívüli oktatásban nem vesznek részt) aránya 38,2%, mely messze meghaladja a nem roma társadalomban jelenlévő arányokat, ahol ezek mindkét esetben 9,4%-ot mutatnak. A munkahelybiztonság a kiszámíthatóság és az előretervezhetőség szempontjából kedvezőtlen határozott, rövid idejű munkaszerződés is jobban érinti a roma (50,5%), mint a nem roma (9,2%) munkavállalókat.

Lassan a negyedik, szüleik, nagyszüleik elődleges munkaerőpiaci jelenlétet meg nem tapasztaló generáció nő fel. Így az érintett családok hátránya nemzetekről-nemzedékre öröklődik.

A fentebb bemutatott bizonytalan munkaerőpiaci jellemzőket ún. prekár jellemzőkként definiáljuk, melyek közül egyik-másik valamennyi társadalmi réteg életében jelen lehet, de az általános bizonytalanságként definiált prekár tényezők halmozódása egyik társadalmi csoportnál sem olyan erős, mint a romáknál. (R. Fedor és Fónai, 2017)

A telepi körülmények között élő nyíregyházi romák foglalkoztatási helyzete

Továbbiakban Nyíregyháza két szegregátumában - a Huszártelepen és a Keleti lakótelepen - lebonyolított empirikus vizsgálat eredményeit mutatjuk be a foglalkoztatási helyzetre koncentrálnak.

A két telepen élő válaszadók egynegyede (24,4%) keresett a megkérdezés pillanatában munkát. Vélhetően ők azok, akik munka nélkül vannak, illetve akik valamilyen ok miatt munkahelyváltáson gondolkodnak. A két telep lakóinak véleménynyilvánítása szinte teljes mértékben egybecseng erről a kérdéssel; a Huszártelepen élők 24,5%-a, míg a Keleti lakótelepen élők 24,3%-a várt munkára.

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy a munkát nem keresők attitűdjét milyen tényezők magyarázzák. Ehhez kapcsolódóan az általunk megjelölt 11 lehetséges ok közül kellett kiválasztaniuk az érintetteknek a rájuk leginkább jellemzőt.

Okok	Említi	Nem említi
mert van munkája, meg van vele elégedve	39,8	60,2
ügysem talál a környéken	6,6	93,4
ügysem talál megfelelőt	7,1	92,9
ügysem talál olyat, amelyik jól fizet	8,1	91,9
gyereket szeretne vállalni	2,5	97,5
el szeretne költözni	8,1	91,9
más családi okokból	11,1	88,9
tanulnia kell még, átképeznie magát	5,1	94,9
jelenleg is tanul	1,5	98,5
alkalmi munkái, bejelentetlen munkája így is van, nem akar keresni	9,1	90,9
egyéb ok	30,5	69,5

Forrás: Telepi kutatás 2019.

3. táblázat: Miért nem keres munkát? (%) (N=271)

A 3. táblázat adataiból kiolvasható, hogy azok, akik nem kerestek munkát, ezt azzal magyarázták a legnagyobb arányban, hogy jelenleg van munkájuk és elégedettek is vele (39,8%). A második legtöbbször által megjelölt tényező az *egyéb okok* csoportjába

ba tartozott. Az *egyéb* kategóriát megjelölők körében az egészségi állapot, a nyugdíjas kor, a gyermekgondozási szabadság, valamint az inaktivitás egyéb formái voltak a legfőbb magyarázó tényezők.

A két telep lakóinak válaszait összehasonlítva nem tapasztaltunk jelentős különbséget. A függetlenségvizsgálat is csak két tényező esetében jelzett statisztikailag mérhető különbséget: „*el szeretne költözni*” és az „*alkalmi munkái, bejelentetlen munkája így is van*” kategóriák vonatkozásában. (4. táblázat)

Az adatokból kitűnik, hogy **a Huszártelep lakói valamivel nagyobb arányban keresnek munkát, azonban az is látható, hogy borúlátóbbak a munkakeresés sikerességét illetően.** Az itt élők körében magasabb volt az erre vonatkozó kijelentést megjelölők aránya: „*úgysem talál a környéken*”, „*úgysem talál megfelelőt*”, „*úgysem talál olyat, amelyik jól fizet*”. **Ezzel összefüggésben az tapasztalható, hogy talán éppen ezen okok miatt nyitottabbak a helyzetük javítását nagyobb valószínűséggel eredményező költözésre és tanulásra.**

Okok	Huszár lakótelep (N=145) említések gyakorisága	Keleti lakótelep (N=53) említések gyakorisága	Pearson Chi-Square
mert van munkája, meg van vele elégedve	41,2	35,8	p=0,495
úgysem talál a környéken	7,6	3,8	p=0,338
úgysem talál megfelelőt	7,6	5,7	p=0,640
úgysem talál olyat, amelyik jól fizet	9,7	3,8	p=0,179
gyereket szeretne vállalni	3,4	0,0	p=0,171
el szeretne költözni	11,0	0,0	p=0,012
más családi okokból	19,0	3,0	p=0,140
tanulnia kell még, átképeznie magát	6,2	1,9	p=0,219
jelenleg is tanul	2,1	0,0	p=0,291
alkalmi munkái, bejelentetlen munkája így is van, nem akar keresni	11,7	1,9	p=0,033
egyéb ok	28,5	35,8	p=0,318

Forrás: Telepi kutatás 2019. , R. Fedor 2019., Nyíregyháza Életminősége 2018.

4. táblázat: Miért nem keres munkát? (%)

A munkát keresők többsége (59,8%) úgy véli, hogy fél éven belül el tud majd helyezkedni, 17,5% szerint ehhez több mint hat hónapra lesz szükség, míg a válaszadók egynegyede (25,5%) igen pesszimistán gondolkodik a kérdésről, mely szerint egyáltalán nem fog tudni elhelyezkedni. (5. táblázat)

Időtartam	Huszár lakótelep	Keleti lakótelep	Két telep együtt (N=102)
2 héten belül	9,2	7,7	8,8
3-4 héten belül	7,9	19,2	10,8
1-2 hónapon belül	14,5	23,1	16,7
3-4 hónapon belül	10,5	7,7	9,8
5-6 hónapon belül	14,5	11,5	13,7
ennél hosszabb időn belül	15,8	11,5	14,7
nem fog tudni elhelyezkedni	27,6	19,2	25,5
Összesen	100,0	100,0	100,0

Forrás: Telepi kutatás 2019. , R. Fedor 2019., Nyíregyháza Életminősége 2018.

5. táblázat: Mit gondol, mennyi idő múlva fog tudni elhelyezkedni? (%) $p=0,640$

A két telep lakóinak erre vonatkozó véleménye szintén a huszártelpeiek pesszimizmusát mutatja. Körükben többen gondolkoznak úgy, hogy több mint hat hónap után vagy egyáltalán nem fognak munkát találni.

A két telepen élő foglalkoztatott romák egyharmadára az általánosnak tekinthető heti 40 órás foglalkoztatás jellemző. Ez messze elmarad a Nyíregyháza Életminősége vizsgálatban részt vevő nyíregyházi lakosokhoz képest, ahol a heti 40 órában foglalkoztatottak aránya 76,3%-os. Ennél alacsonyabb munkaóra 25,5%-ukat, míg ennél magasabb 10,8%-ukat érinti. A telepi lakosok egyharmada közmunkaprogram keretében dolgozik. A Huszártelpeken jellemzőbb a részmunkaidős foglalkoztatás, míg a határozott munkaidejű szerződéssel történő foglalkoztatás a Keleti lakótelepen élők körében gyakoribb. A legtöbben 6 hónapra és egy éves időtartamra szóló szerződéssel vannak foglalkoztatva. (6. 7. és 8. táblázatok)

	Telepi vizsgálat (N=112)	Nyíregyháza Életminősége (N=322)
Folyamatos, normál foglalkoztatás (napi 8 óra, heti 40 óra, kinevezéssel)	31,3	76,3
Meghatározott időre szóló szerződéssel	17,9	8,1
Részmunkaidőben	5,4	5,5
Közmunka program keretében	28,6	1,9
Alkalmi munka, szerződés nélkül	11,6	2,3
Egyéb	5,2	5,8

Forrás: Telepi kutatás 2019. , R. Fedor 2019., Nyíregyháza Életminősége 2018.

6. táblázat: Milyen módon foglalkoztatják Önt? (%)

	Huszár lakótelep	Keleti lakótelep
Folyamatos, normál foglalkoztatás (napi 8 óra, heti 40 óra, kinevezéssel)	30,3	34,8
Meghatározott időre szóló szerződéssel	12,4	39,1
Részmunkaidőben	6,7	0,0
Közmunka program keretében	31,5	17,4
Alkalmi munka, szerződés nélkül	12,4	8,7
Egyéb	6,7	0,0

Forrás: Telepi kutatás 2019.

7. táblázat: Milyen módon foglalkoztatják Önt? (%) N=112; p=0,034

Időtartam	Telepi vizsgálat	Nyíregyháza Életminősége
kevesebb, mint 6 hónapra	8,6	12,6
6 hónap-1 év közötti időre	64,3	12,6
1 évre	15,7	15,2
1-2 év között	1,4	6,6
2-5 év között	n.a.	19,2
5 évnél hosszabb	10,0	33,8
Összesen	100,0	100,0

Forrás: Telepi kutatás 2019. , R. Fedor 2019., Nyíregyháza Életminősége 2018.

8. táblázat: Amennyiben Ön szerződéssel dolgozik, kérjük, nevezze meg, milyen időtartamra kötöttek Önnel szerződést! (%) (N=221)

A telepi válaszadók jelentős részének van/volt már munkatapasztalata. 77,4%-uk mondta azt, hogy korábban dolgozott. A két lakótelep között nem találtunk jelentős eltérést ebben a kérdésben. A megkérdezettek 63,7%-ának legfeljebb három munkahelye volt eddig, minden negyedik (25,5%) érintett nyilatkozta azt, hogy 4-6 munkahelyen dolgozott. 10,8%-a ennél több, akár 10 munkahelyen is dolgozott eddigi élete során.

A jelenlegi gazdasági aktivitás megállapítását az „Amennyiben nem dolgozik – mi ennek az oka” kérdéssel mértük fel. A válaszadók választhattak a munkával valamint a személyes okokkal kapcsolatos lehetőségek között. A munkával kapcsolatos okokból a tényleges munkanélküliségre következtethetünk, míg a személyes okokból történő munkátlanúság az inaktivitás egyéb formáit rejt magában. Eredményeink szerint a telepi lakók 20%-a (53 fő) munkával kapcsolatos okok miatt nem dolgozott a megkérdezés idején, vagyis munkanélküli volt. Még rosszabbra a helyzet, ha a „GYED/GYES/GYET (nincs munkahelye)” kategóriát választó 31 főt is beleszámoljuk a munkanélküliekbe, hiszen saját bevallásuk szerint ők a gyermekgondozás előtt nem végeztek fizette munkát, vagyis munka nélkül voltak. Így

számolva a munkavállalási gondokkal küzdők arány meghaladja a 30%-ot (31,6%), amely többszöröse a Nyíregyháza Életminősége vizsgálatban mért 4,6%-os arálynak. A 9. táblázat adatai a telepi lakosok óriási hátrányáról árulkodnak. Érdemes azt is kiemelni, hogy a rokkantságból eredő munkaerőpiaci távolmaradás nagyságrendekkel nagyobb mértékben érinti a telepi lakosokat, a teljes minta 12%-a az inaktivitás ezen formája miatt nem dolgozik. Ez az arány a Nyíregyháza Életminősége vizsgálatban 2,2% (!). Kiemelt jelentőséggel bír a jó egészségi státusz is a munkaerőpiaci stabil jelenlét szempontjából. A lakosság egészségi állapotának javításával, az egyenlőtlenségek csökkentésével elősegíthető a fejlődés, fokozható a gazdasági aktivitás ami pozitív hatást eredményezhet a társadalomban (Jávorné, 2016).

Munkával kapcsolatos okok	Telepi vizsgálat	Nyíregyháza Életminősége vizsgálat
Elbocsájtottak	9	6
Lejárt a szerződése	44	14
Tönkrement a vállalkozásom	0	3
Személyes okok	Telepi vizsgálat	Nyíregyháza Életminősége vizsgálat
GYED/GYES/GYET (van munkahelye)	9	8
GYED/GYES/GYET (nincs munkahelye)	31	3
Beteg, fogyatékos személy ápolása	4	3
Költözés	1	4
Tanulmányok folytatása	5	24
Saját betegség, fogyatékos, rokkantság	32	11
Nyugdíj	17	87
Egyéb	19	23
Összesen	171	186

Forrás: Telepi kutatás 2019. , R. Fedor 2019., Nyíregyháza Életminősége 2018.

9. táblázat: Jelenleg nem dolgozom választ megjelölők száma (fő) (N=171; 186)

A telepi körülmények között élők kedvezőtlen munkaerőpiaci helyzetét erősíti, hogy a megkérdezettek több mint 70%-a volt már munkanélküli, s 49,8 %-uk jelenleg is az. Ehhez képest a Nyíregyháza Életminősége vizsgálatban résztvevők 35,7%-a tapasztalta már meg a munkanélküliséget és a vizsgálat időpontjában (2018) 4,6% volt munkanélküli. Ehhez szorosan kapcsolódik a közfoglalkoztatással érintettek arányában tapasztalható különbség. A telepi lakosok 58,3%-a dolgozott már közmunkásként, s minden harmadik válaszadó jelenleg is ilyen módon dolgozik. Ezzel szemben a Nyíregyháza Életminősége vizsgálatban résztvevők 6,7%-a volt már közfoglalkoztatott, s a megkérdezés pillanatában mindössze 2,4%-uk vett részt közmunka programban. (10. táblázat)

Volt-e regisztrált munkanélküli eddigi élete során? N=465	Telepi vizsgálat	Nyíregyháza Életminősége vizsgálat
igen, jelenleg is az	21,2	4,6
igen, de jelenleg nem az	49,8	31,1
nem	29,0	64,3
Vett-e már részt közmunka programban? N=467	Telepi vizsgálat	Nyíregyháza Életminősége vizsgálat
igen, jelenleg is abban dolgozik	15,6	2,4
igen, de jelenleg nem abban dolgozik	42,7	4,3
nem	41,6	93,3

Forrás: Telepi kutatás 2019. , R. Fedor 2019., Nyíregyháza Életminősége, 2018.

10. táblázat: Munkanélküliséggel, közmunkával kapcsolatos információk (%)

A telepen élők átlagosan 9 hónapot töltöttek munkanélküliként, átlagosan 4,5 alkalommal vettek részt közmunkaprogramban, melynek hossza 19,8 hónapra terjedt ki átlagosan.

Elégedettség mértéke	Telepi vizsgálat N=177	Nyíregyháza Életminősége vizsgálat N= 373
egyáltalán nem elégedett	31,1	11,2
nem elégedett	22,6	15,0
elégedett is és nem is	28,8	30,0
elégedett	12,4	31,3
teljes mértékben elégedett	5,1	12,5

Forrás: Telepi kutatás 2019. , R. Fedor 2019., Nyíregyháza Életminősége 2018.

11. táblázat: Mennyire elégedett Ön jelenlegi fizetésével, jövedelmével? (%)

A telepi vizsgálatban résztvevők több mint fele „*elégedetlen*” illetve „*egyáltalán nem elégedett*” a fizetésével (kétszer annyian, mint a nyíregyházi lakosok). (11. táblázat) Ez nem meglepő a foglalkoztatásukra vonatkozó adatok tükrében. A magas munkanélküliség és a közfoglalkoztatásban dolgozók nagy aránya jelentősen meghatározza az itt élők jövedelmi szintjét. A telepi lakosok átlagjövedelem messze elmarad a Nyíregyháza Életminősége vizsgálatban résztvevő lakókéthól. Előbbiek meghatározó aránya (76,7%) az alsó két jövedelmi decilisbe tartozik. (Fábián, Takács, 2018; Fábián és mtsai, 2018)

Elégedettség mértéke	Telepi vizsgálat N=133	Nyíregyháza Életminősége vizsgálat N= 354
egyáltalán nem elégedett	12,8	3,9
nem elégedett	18,7	9,0
elégedett is és nem is	27,1	27,0
elégedett	27,1	39,1
teljes mértékben elégedett	14,3	21,1

Forrás: Telepi kutatás 2019. , R. Fedor 2019., Nyíregyháza Életminősége 2018.

12. táblázat. Mennyire elégedett Ön a munkavégzés körülményeivel? (%) N= 354

A munkavégzés körülményeiről alkotott vélemények is jelentősen különböznek a telepí és a nyíregyházi vizsgálat tekintetében. Míg a nyíregyházi vizsgálatban résztvevők 60,2%-a tartozik az „elégedettek” és a „teljes mértékben elégedettek” táborába, addig a telepí lakosok 41,4%-a gondolkodik pozitívan erről a kérdésről. (12. táblázat)

Elégedettség mértéke	Telepí vizsgálat N=134	Nyíregyháza Életminősége vizsgálat N= 353
egyáltalán nem elégedett	10,4	2,5
nem elégedett	11,2	9,2
elégedett is és nem is	23,2	21,2
elégedett	35,8	37,8
teljes mértékben elégedett	19,4	29,3
Mennyire elégedett Ön a munka típusával? (%) N= 353		
Elégedettség mértéke	Telepí vizsgálat N=134	Nyíregyháza Életminősége vizsgálat N= 353
egyáltalán nem elégedett	11,9	3,9
nem elégedett	13,5	6,3
elégedett is és nem is	27,6	20,4
elégedett	31,3	36,1
teljes mértékben elégedett	15,7	33,3

Forrás: Telepí kutatás 2019. , R. Fedor 2019., Nyíregyháza Életminősége 2018.

13. táblázat. Mennyire elégedett Ön a munkaidő beosztásával és a munka típusával? (%)
N= 353

A telepíek munkaidő beosztásával és a végzett munka típusával a legelégedettebbek, ennek a két tényezőnek a megítélése közelít a nyíregyházi lakosoknál mért szinthez, bár összességében ebben a tekintetben is a telepíek elégedetlensége rajzolódik ki a Nyíregyháza Életminősége vizsgálat adataihoz képest. (13. táblázat)

A munkaerőpiaci esélyek fokozhatók egy-egy képzés, továbbképzés, átképzés segítségével. A roma, aluliskolázott csoportok rosszul megválasztott munkakeresési stratégiája, alapvető munkaerőpiaci kompetenciájának hiánya alááshatja munkakeresésük sikerességét. A piacképes szakképesítés mellett nagyon fontos a munkakeresés előszobájaként értelmezhető önéletrajz, motivációs levél elkészítésnek minősége, egy-egy állásinterjúval való személyes megjelenésnek, szereplésnek a kimenetele. Az ezek eredményességét meghatározó tanfolyamok indítása fontos lépése lehet az elhelyezkedés elősegítésének. Ehhez kapcsolódóan megkérdeztük a vizsgálat alanyait, hogy hajlandók lennének-e bekapcsolódni valamilyen képzésbe annak érdekében, hogy javuljanak a munkaerőpiaci esélyeik.

A válaszadók közel 55%-a válaszolta azt, hogy szívesen részt venne valamilyen képzésben, egyharmaduk akár a hat hónapon túli időtartamra szóló képzéslehetőségtől sem zárkózik el. A két telep vonatkozásában nem találtunk statisztikailag releváns összefüggést ennek a kérdésnek a vonatkozásában. (14. táblázat)

Képzésben való részvétel	%
Igen, de csak rövid időtartamú néhány hónapos képzésbe	22,1
Igen, akár 6 hónapot meghaladó képzésbe	32,5
Nem	45,4
Összesen	100,0

Forrás: Telepi kutatás 2019.

14. táblázat: A képzésbe való bekapcsolódásról alkotott vélemények megoszlása, N=204

Összegzés

Eredményeinkből a Huszártelenen és a Keleti lakótelepen élők erőteljes foglalkozási hátránya rajzolódik ki. Az okok között köztudottan szerepet játszik a romákra jellemző iskolai végzettség alacsony szintje, a szakképzettség hiánya, a roma etnikumhoz tartozás, melyek nehezítik a munkaerőpiaci helytállást, s melyek tartós munkanélküliséget, jövedelmi szegénységet, végső esetben kirekesztődést eredményezhetnek.

A két telepen élő válaszadók egynegyede keresett munkát a megkérdezés pillanatában. A Huszártelen lakói valamivel nagyobb arányban kerestek munkát, azonban az is látható, hogy az itt élők borúlátóbbak a munkakeresés sikerességét illetően, mint a Keleti lakótelepen élők. Ezzel összefüggésben az tapasztalható, hogy a huszárteleniek talán éppen ezen okok miatt nyitottabbak a helyzetük javítását nagyobb valószínűséggel eredményező költözésre és tanulásra.

A két telepen élő foglalkoztatott romák egyharmadára az általánosnak tekinthető heti 40 órás foglalkoztatás jellemző. Ez messze elmarad a Nyíregyháza Életminőségi vizsgálatban részt vevő nyíregyházi lakosokhoz képest. A telepi lakosok egyharmada közmunkaprogram keretében dolgozik. A Huszártelenen jellemzőbb a rész-munkaidős foglalkoztatás, míg a határozott munkaidejű szerződéssel történő foglalkoztatás a Keleti lakótelepen élők körében gyakoribb. A legtöbben 6 hónapra és egy éves időtartamra szóló szerződéssel vannak foglalkoztatva. A rokkantságból, betegségből eredő munkaerőpiaci távolmaradás nagyságrendekkel nagyobb mértékben érinti a telepi lakosokat. A vizsgálat idején „nem dolgozók” közel 20%-a az inaktivitás ezen formája miatt nem végzett fizetett munkát.

Felhasznált irodalom

1. Fábíán G., Takács P., Szigeti F. (2018): Jövedelmi helyzet, jövedelmi egyenlőtlenségek. *Acta Medicina et Sociologica* Vol 9. No.27: 58-69. doi: 10.19055/ams.2018.9/27/5
2. Fábíán G., Huszti É., Hüse L., Takács P. (2018): Az életminőség Nyíregyházán. *Szabolcs-szatmár-beregi szemle*, 2018/3: 83-102.
3. Fónai M., Péntes M. (2006): A cigány népesség egészségi állapotának összetevői Északkelet-Magyarországon. In: Fónai M., Péntes M., Vítál A. (szerk.): Et-

nikai szegénység, etnikai egészségi állapot? A cigány népesség élethelyzete és kitörési lehetőségei Északkelet-Magyarországon. Nyíregyháza: Krúdy Könyvkiadó – Szocio East Egyesület, 75-111.

4. Jávorné Erdei R. (2016.): Nyíregyháza város lakosságának életminősége az egészségi állapot tükrében. PhD doktori értekezés, letöltve: http://ltsp.etk.pte.hu/portal/wp/File/Doktoriiskola/Tezisfuzetek/Javorne_Erdei_Renata_dissz.pdf
5. Lácza M., R. Fedor A. (é.n.): A szabolcs-szatmár-beregi határmenti fiatalok munkaerőpiaci helyzetének elemzése Köztes-Európa, VIKEK (A Virtuális Intézet Közép-Európa Kutatására), megjelenés alatt.
6. R. Fedor A. (2018): Foglalkoztatási helyzetkép és a munkával való elégedettség jellemzői. *Acta Medicinae et Sociologica* Vol 9. No.27: 33-57. doi: 10.19055/ams.2018.9/27/4
7. R. Fedor A., Fónai M. (2017): A magasan kvalifikált fiatal munkavállalói csoportok elemzésének új megközelítési lehetősége: a prekariátus. *Különleges Bánmód* 3: 4 pp. 7-17.
8. KSH: Munkaerőpiaci helyzetkép 2014-2018, Látogatva 2019. április <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/munkerohelyz/munkerohelyz17.pdf>